

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai”
1.2 Facultatea	Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie în Limba Maghiară
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Licență (BA)
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Arheologie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Arheologia și cultura materială a perioadei epocii migrațiilor (HLM 1311)						
2.2 Titularul activităților de curs	dr. Dobos Alpár						
2.3 Titularul activităților de seminar	dr. Dobos Alpár						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	3	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					24
Tutoriat					10
Examinări					4
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual					78
3.8 Total ore pe semestru					134
3.9 Numărul de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	•
4.2 de competențe	•

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea cursului necesită folosirea unui calculator și videoproiector, hărți digitale, conexiune la internet.
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea seminarului necesită folosirea unui calculator și videoproiector, hărți digitale, conexiune la internet.

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea cu artefactele din epoca migrațiilor și din epoca medievală timpurie • Cunoașterea metodelor de prelucrare a materiei prime și a proceselor de producție • Familiarizarea cu metodele de interpretare a materialului arheologic din epoca studiată • Capacitatea de a analiza și interpreta datele
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea gândirii critice • Analiza și sinteza • Vorbirea în public și abilități de prezentare • Familiarizarea cu terminologia în limba maghiară

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • Acumularea unor cunoștințe legate de cultura materială din epoca migrațiilor și din epoca medievală timpurie • Acumularea unor cunoștințe legate de problemele generale (probleme istorice, istoricul cercetării) ale epocii studiate
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Familiarizarea studenților cu cultura materială din epoca migrațiilor și din epoca medievală timpurie cu specială privire la Transilvania • Familiarizarea studenților cu tehnicile de prelucrare a materiilor prime și proceselor de producție • Familiarizarea studenților cu metodele de interpretare ale materialului arheologic din epoca studiată

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Cronologia epocii migrațiilor și a epocii medievale timpurii	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: cronologie relativă, cronologie absolută, metode de datare, sisteme cronologice europene și regionale
2. Cultura Sântana de Mureș-Cerneahov	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: cultura Wielbark, cultura Sântana de Mureș-Cerneahov, goți, alani, cultură materială, așezări, cimitire
3. Cultura materiale a epocii hunice	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: epoca migrațiilor timpurii, faza cronologică D, istoria hunilor, cultură materială, Bazinul Carpatic, morminte și cimitire, așezări, grupuri etnice în epoca hunică, legături culturale
4. Cultura materială a epocii merovingiene	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: epoca merovingiană, epoca gepidică, istoria gepizilor, cultura materială în Europa în perioada merovingiană, cultura materială

		în zona Tisei și în Transilvania în epoca gepidică, așezări, cimitire, legături culturale
5. Cultura materială a epocii avară	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: epoca avară, cronologie, istoria avarilor, cultură materială, Bazinul Carpatic, morminte și cimitire, așezări, grupuri etnice în epoca avară, legături culturale
6. Tehnici de prelucrare a metalului în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: izvoare, metalurgie, materii prime, tehnici de prelucrare, turnare, presare, finisare, produse semifinite, tehnici de decorare, încrustări de piatră prețioasă și de sticlă, poansonare, niello, prelucrarea fierului, morminte de meșteri orfevrari
7. Ceramica, osul, lemnul și sticla în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: izvoare, olărie, ceramică, prelucrarea osului și a cornului, piepteni de corn, ateliere, produse semifinite, prelucrarea lemnului, strung, prelucrarea sticlei, importuri romane târzii și bizantine
8. Motive decorative în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: motive decorative, simbolistică, tehnici de decorare, tehnica „Kerbschnitt”, stilul animalier „germanic” I și II, grifon, luptă animalieră, decor vegetal, decor antropomorf, legături și influențe culturale, motive păgâne și creștine
9. Importuri și producție locală în Bazinul Carpatic în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: importuri, terminologie, izvoare, materii prime, produse finite, importuri bizantine, importuri occidentale, scandinave și orientale, producție locală, arie de distribuție geografică, rute comerciale
10. Evoluția costumului feminin și masculin în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: terminologie, izvoare, posibilități de reconstituirea costumului, costum funerar, fibule, garnituri de centură, arme și armament
11. Evoluția culturii materiale în Transilvania în epoca hunică și gepidică	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: Transilvania, epoca hunică, epoca gepidică, istoricul cercetării, așezări, morminte, cimitire, grupuri etnice, tezaurul de la Șimleul Silvaniei, Apahida, Cluj-Someșeni, Morești, Bratei
12. Evoluția culturii materiale în Transilvania în epoca avară	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: Transilvania, epoca avară, periodizare, istoricul cercetării, așezări, morminte, cimitire, grupuri etnice, grupul Band-Vereșmort, valea Mureșului, grupul Mediaș, grupul Nușfalău-Someșeni, tezaurul de la Sânnicolau Mare
13. Funcționalitatea artefactelor în secolele V–VIII p. Chr.	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: artefacte, terminologie, dezbateri teoretice, funcționalitate, arheologie contextuală, bunuri de prestigiu, elită
14. Arheologie funerară	Proiecții multimedia	Cuvinte cheie: arheologie funerară, terminologie, dezbateri teoretice, reprezentare socială, elită, obiceiuri funerare, credințe religioase, interpretare etnică
Bibliografie		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bóna I., <i>Daciától Erdőlvéig. A népvándorlás kora Erdélyben (271–896)</i>, in Erdély története, I. kötet, főszerk. Köpeczi B., Budapest, 1986, 107-234. 2. Horedt, K., <i>Siebenbürgen im Frühmittelalter</i>, Antiquitas, Reihe 3, 28, Bonn, 1986. 3. Harhoiu, R., <i>Die frühe Völkerwanderungszeit in Rumänien</i>, Archaeologia Romanica, 1, Bukarest, 1998. 4. Schmauder M., <i>Oberschichtgräber und Verwahrfunde in Südosteuropa im 4. und 5. Jahrhundert</i>, I-II, Archaeologia Romanica, 3, Bukarest, 2002. 5. Bóna I., <i>A hunok és nagykirályaik</i>, Budapest, 1993. 		

6. Bóna I. – Cseh J. – Nagy M. – Tomka P. – Tóth Á., *Hunok – Gepidák – Langobardok. Történeti régészeti tézisek és címszavak*, Összeállította Bóna I., Magyar Östörténeti Könyvtár, 6, Szeged, 1993.
7. Bóna I., *A középkor hajnala. A gepidák és a langobardok a Kárpát-medencében*, Budapest, 1974.
8. Csallány, D., *Archäologische Denkmäler der Gepiden im Mitteldonaubecken (454-568 u. Z.)*, Archaeologia Hungarica, 38, Budapest, 1961.
9. Harhoiu, R., *Quellenlage und Forschungsstand der Frühgeschichte Siebenbürgens im 6.-7. Jahrhundert*, Dacia N.S., 43-45, 1999-2001, 97-158.
10. Daim, F., *Avars and Avar archaeology. An introduction*, in Regna and Gentes. The Relationship between Late Antique and Early Medieval Peoples and Kingdoms in the Transformation of the Roman World, Ed. Goetz, H.-W. – Jarnut, J. – Pohl, W., The transformation of the Roman World, 13, Leiden – Boston, 2003, 463-570.
11. Halsall, G., *Early Medieval Cemeteries. An Introduction to Burial Archaeology in the Post-Roman West*, Glasgow, 1995.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Cronologia epocii migrațiilor și a epocii medievale timpurii	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: cronologie relativă, cronologie absolută, metode de datare, sisteme cronologice europene și locale
2. Cultura Sântana de Mureș-Cerneahov	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: cultura Wielbark, cultura Sântana de Mureș-Cerneahov, goți, alani, cultură materială, așezări, cimitire
3. Cultura materiale a epocii hunice	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: epoca migrațiilor timpurii, faza cronologică D, istoria hunilor, cultură materială, Bazinul Carpatic, morminte și cimitire, așezări, grupuri etnice în epoca hunică, legături culturale
4. Cultura materială a epocii merovingiene	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: epoca merovingiană, epoca gepidică, istoria gepizilor, cultura materială în Europa în perioada merovingiană, cultura materială în zona Tisei și în Transilvania în epoca gepidică, așezări, cimitire, legături culturale
5. Cultura materială a epocii avară	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: epoca avară, cronologie, istoria avarilor, cultură materială, Bazinul Carpatic, morminte și cimitire, așezări, grupuri etnice în epoca avară, legături culturale
6. Tehnici de prelucrare a metalului în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: izvoare, metalurgie, materii prime, tehnici de prelucrare, turnare, presare, finisare, produse semifinite, tehnici de decorare, încrustări de piatră prețioasă și de sticlă, poansonare, niello, prelucrarea fierului, morminte de meșteri orfevrari
7. Ceramica, osul, lemnul și sticla în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: izvoare, olărie, ceramică, prelucrarea osului și a cornului, piepteni de corn, ateliere, produse semifinite, prelucrarea lemnului, strung, prelucrarea sticlei, importuri romane târzii și bizantine
8. Motive decorative în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: motive decorative, simbolistică, tehnici de decorare, tehnica „Kerbschnitt”, stilul animalier „germanic” I și II, grifon, luptă animalieră, decor vegetal, decor antropomorf, legături și influențe culturale, motive păgâne și creștine
9. Importuri și producție locală în Bazinul Carpatic în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă,	Cuvinte cheie: importuri, terminologie, izvoare, materii prime, produse finite, importuri bizantine,

	expunere, exemplificare	importuri occidentale, scandinave și orientale, producție locală, arie de distribuție geografică
10. Evoluția costumului feminin și masculin în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: terminologie, izvoare, posibilități de reconstituirea costumului, costum funerar, fibule, garnituri de centură, arme și armament
11. Evoluția culturii materiale în Transilvania în epoca hunică și gepidică	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: Transilvania, epoca hunică, epoca gepidică, istoricul cercetării, așezări, morminte, cimitire, grupuri etnice, tezaurul de la Șimleul Silvaniei, Apahida, Cluj-Someșeni, Morești, Bratei
12. Evoluția culturii materiale în Transilvania în epoca avară	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: Transilvania, epoca avară, periodizare, istoricul cercetării, așezări, morminte, cimitire, grupuri etnice, grupul Band-Vereșmort, valea Mureșului, grupul Mediaș, grupul Nușfalău-Someșeni, tezaurul de la Sânnicolau Mare
13. Funcționalitatea artefactelor în secolele V–VIII p. Chr.	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: artefacte, terminologie, dezbateri teoretice, funcționalitate, arheologie contextuală, bunuri de prestigiu, elită
14. Arheologie funerară	Prelegere participativă, expunere, exemplificare	Cuvinte cheie: arheologie funerară, terminologie, dezbateri teoretice, reprezentare socială, elită, obiceiuri funerare, credințe religioase, interpretare etnică

Bibliografie

1. Tejral, J., *Zur Chronologie der frühen Völkerwanderungszeit im mittleren Donauraum*, *Archaeologia Austriaca*, 72, 1988, 223-304.
2. Tejral, J., *Zur Unterscheidung des vorlangobardischen und elbgermanisch-langobardischen Nachlasses*, in *Die Langobarden. Herrschaft und Identität*, Hrsg. Pohl, W. – Erhart, P., *Forschungen zur Geschichte des Mittelalters*, 9, Wien, 2005, 103-200.
3. Siegmund, F., *Merowingerzeit am Niederrhein. Die frühmittelalterlichen Funde aus dem Regierungsbezirk Düsseldorf und dem Kreis Heinsberg*, *Rheinische Ausgrabungen*, 34, Köln, 1998.
4. Bierbrauer, V., *Archäologie und Geschichte der Goten vom 1.-7. Jahrhundert. Versuch einer Bilanz*, *Frühmittelalterlichen Studien*, 28, 1994, 51-171.
5. Petrescu, F., *Cultura Sântana de Mureș-Cerneahov. Arheologie și istorie*, in *Între stepă și Imperiu. Studii în onoarea lui Radu Harhoiu*, ed. Măgureanu, A. – Gáll, E., București, 2010, 41-78.
6. Harhoiu, R., *Chronologische Fragen der Völkerwanderungszeit in Rumänien*, *Dacia N.S.*, 34, 1990, 169-208.
7. Anke, B., *Studien zur reiternomadischen Kultur des 4. bis 5. Jahrhunderts*, *Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas*, 8, Weissbach, 1998.
8. *Attila und die Hunnen*. Ausstellungskatalog, Stuttgart, 2007.
9. Siegmund, F., *Alemannen und Franken*, *Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, 23, Hrsg. Beck, H. – Geuenich, D. – Steuer, H., Berlin – New York, 2000..
10. Daim, F., *Avars and Avar archaeology. An introduction*, in *Regna and Gentes. The Relationship between Late Antique and Early Medieval Peoples and Kingdoms in the Transformation of the Roman World*, Ed. Goetz, H.-W. – Jarnut, J. – Pohl, W., *The transformation of the Roman World*, 13, Leiden – Boston, 2003, 463-570.
11. Bálint, Cs., *Die Archäologie der Steppe. Steppenvölker zwischen Wolga und Donau vom 6. bis 10. Jahrhundert*, Wien-Köln, 1989.
12. László Gy., *A népvándorlások művészete Magyarországon*, Budapest, 1971.
13. Aufleger, M., *Metallarbeiten und Metallverarbeitung*, in *Die Franken. Wegbereiter Europas*, Band 2, Mainz, 1996, 618-628.
14. Heinrich-Tamáská O., *Megjegyzések a kora avar kori ötvösművészethez a fogazással díszített leletek kapcsán*, *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve – Studia Archaeologica*, 8, 2002, 245-282.
15. B. Tóth, Á., *Gepidische Siedlungen im Theissgebiet*, *Monumenta Germanorum Archaeologica Hungariae*, 4, Budapest, 2006.

16. Vida, T., *Die awarenzeitliche Keramik I. (6.-7. Jh.)*, Varia Archaeologica Hungarica, 8, Berlin – Budapest, 1999.
17. Aufleger, M., *Beinarbeiten und Beinverarbeitung*, in Die Franken. Wegbereiter Europas, Band 2, Mainz, 1996, 640-649.
18. Nagy M., *Állatábrázolások és az I. germán állatstílus a Közép-Duna-vidéken – Tierdarstellungen und der germanische Tierstil I im Gebiet der mittleren Donau*, Monumenta Germanorum Archaeologica Hungariae, 5, Budapest, 2007.
19. Mesterházy K., *A gepidák kereskedelme és népi kapcsolatai*, in A gepidák. Kora középkori germán királyság az Alföldön, Gyulai Katalógusok, 7, Gyula, 1999, 77-89.
20. Quast, D., *Byzantinisch-gepidische Kontakte nach 454 im Spiegel der Kleinfunde*, in International Connections of the Barbarians of the Carpathian Basin in the 1st-5th centuries A.D., ed. Istvánovits, E. – Kulcsár, V., Aszód-Nyíregyháza, 2001, 431-452.
21. Garam, É., *Funde byzantinischer Herkunft in der Awarenzeit vom Ende des 6. bis zum Ende des 7. Jahrhunderts*, Monumenta Avarorum Archaeologica, 5, Budapest, 2001.
22. Martin M., *Tradition und Wandel der fibelgeschmückten frühmittelalterlichen Frauenkleidung*, Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz, 38, 1991, (1995), 629-680.
23. Vida, T., *Bemerkungen zur awarenzeitlichen Frauentracht*, in Ethnische und kulturelle Verhältnisse an der mittleren Donau vom 6. bis zum 11. Jahrhundert, Hrsg. Bialeková, D. – Zábajnik, J., Bratislava, 1996, 107-124.
24. Siegmund, F., *Kleidung und Bewaffnung der Männer im östlichen Frankenreich*, in Die Franken. Wegbereiter Europas, Band 2, Mainz, 1996, 691-706.
25. Bóna, I., *Gepiden in Siebenbürgen – Gepiden an der Theiß (Probleme der Forschungsmethode und Fundinterpretation)*, in ActaArchHung, 31, 1979, 9-50.
26. Horedt, K., *Der östliche Reihengräberkreis in Siebenbürgen*, Dacia N.S., 21, 1977, 251-268.
27. Horedt, K., *Morești. Grabungen in einer vor- und frühgeschichtlichen Siedlung in Siebenbürgen*, Bonn, 1979.
28. Horedt, K., *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV-XIII*, București, 1958.
29. Stanciu, I., *Teritoriul nord-vestic al României și Khaganatul avar*, Acta Musei Prolissensis, 23, 1, 2000, 403-451.
30. Härke, H., *The Nature of Burial Data*, in Burial & Society. The Chronological and Social Analysis of Archaeological Burial Data, ed. Jensen, C. K. – Nieslen, K. H., Aarhus, 1997, 19-27.
31. Brather, S., *Kleidung, Bestattung, Ritual. Die Präsentation sozialer Rollen im frühen Mittelalter*, in Zwischen Spätantike und Frühmittelalter, Hrsg. Brather, S., Ergänzungsbände zum Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, 57, Berlin – New York, 2008, 237-273.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cursul oferă informațiile de bază legate de arheologia și cultura materială a epocii migrațiilor și a epocii medievale timpurii, necesare pentru cariera de arheolog.
-

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Fiecare răspuns corect valorează 0,25 puncte. Acumularea de 9 puncte reprezintă nota 10.	Examen scris: test	100%
10.5 Seminar/laborator			
10.6 Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none"> • Acumularea de 4,5 de puncte la examenul scris 			

Data completării

29.03.2020

Semnătura titularului de curs și seminar

dr. Dobos Alpár

Data avizării în departament

30.03.2020

Semnătura directorului de departament

Conf. univ. Nagy Robert-Miklos

